

Przestrzeganie przepisów prawa pracy w supermarketach i innych placówkach handlowych

W 2003 r. przeprowadzono kontrole w:		
• 139 supermarketach należących do 27 sieci handlowych. Skontrolowane placówki zatrudniały łącznie 35,8 tys. pracowników, w tym 22 235 kobiet i 33 młodocianych; • 545 sklepach, zatrudniających 40,5 tys. pracowników, w tym 26 404 kobiety i 1 136 młodocianych.		
Zagadnienia objęte kontrolą	Odsetek kontrolowanych placówek, w których stwierdzono nieprawidłowość i	Uwagi
SUPERMARKETY		
PRAWORZĄDNOŚĆ W STOSUNKACH PRACY		
URLOPY		
udzielenie urlopu wypoczynkowego w roku, w którym pracownik nabył do niego prawo	54	3 333 pracownikom nie udzielono urlopu w łącznej liczbie 19 343 dni.
przestrzeganie innych przepisów dot. urlopów wypoczynkowych	25	nieprawidłowości dotyczyły ustalenia planu urlopów oraz udzielania urlopów w częściach w taki sposób, że żadna z nich nie gwarantowała wypoczynku w wymiarze co najmniej 14 kolejnych dni kalendarzowych.
CZAS PRACY		
ewidencja czasu pracy	34	nieprawidłowości ujawniono w stosunku do 6 276 (blisko 18 %) pracowników; nie wykazywano w ewidencji pracy w godzinach nadliczbowych, w porze nocnej oraz pracy wykonywanej w czasie inwentaryzacji. Stwierdzono także istnienie różnic pomiędzy zapisami w kartach ewidencji czasu pracy i ewidencji elektronicznej.
udzielanie co trzeciej niedzieli wolnej od pracy	29	401 pracownikom nie udzielono co 3-ciej niedzieli wolnej od pracy.
wprowadzenie pięciodniowego tygodnia pracy	22	dla 308 pracowników nie wprowadzono 5-dniowego tygodnia pracy.
zatrudnianie pracowników w warunkach przekroczenia dobowego limitu godzin nadliczbowych	12	435 pracowników przekroczyło dobowy limit godzin nadliczbowych.
ustalenie dobowego wymiaru czasu pracy	9	dla 175 pracowników ustalono nieprawidłowo dobowy wymiar czasu pracy.
WYNAGRODZENIA I INNE ŚWIADCZENIA ZE STOSUNKU PRACY		
wypłacanie lub zaniżanie ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy	25	153 pracownikom nie wypłacono lub zaniżono ekwiwalent za urlop wypoczynkowy na kwotę 12 916 zł.
wypłacanie lub zaniżanie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe	17	1 087 pracownikom nie wypłacono lub zaniżono wynagrodzenie za godziny nadliczbowe na kwotę 735 016 zł.
terminowa wypłata wynagrodzenia	11	1 914 pracownikom wypłacono z opóźnieniem.
wypłacanie lub zaniżanie dodatku za pracę w porze nocnej	9	574 pracownikom nie wypłacono lub zaniżono dodatek za pracę w porze nocnej.
wypłacanie lub zaniżanie wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy	9	153 pracownikom nie wypłacono lub zaniżono wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy na kwotę 9 063 zł.
STOSUNEK PRACY		
zamieszczanie w świadectwach pracy informacji wymaganych przepisami	25	np. niezamieszczanie w świadectwach pracy informacji o liczbie dni wykorzystanego urlopu, okresach nieskładkowych, niepodawanie podstawy prawnej rozwiązania stosunku pracy. Nieprawidłowości ujawniono w 300 świadectwach pracy.
prowadzenie akt osobowych	24	nieprawidłowości dot. 1 043 pracowników i polegały głównie na: braku wykazu dokumentów znajdujących się w aktach osobowych, nieponumerowaniu dokumentów oraz braku oświadczeń pracowników będących rodzicami lub opiekunami dzieci o zamiarze lub braku zamiaru skorzystania z przysługujących im uprawnień.
zapisy w regulaminie pracy	20	nieprawidłowości dot. dostosowania regulaminu pracy do przepisów w zakresie systemu i rozkładu czasu pracy w pięciodniowym tygodniu pracy; ustalenia terminu wypłaty wynagrodzenia wyłącznie dla stałych składników wynagrodzenia, ustalenia sposobu informowania pracowników o ryzyku zawodowym wiążącym się z wykonywaną pracą.
rozwiązywanie umów o pracę bez wypowiedzenia	13	z 29 pracownikami rozwiązano umowy o pracę bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów.
BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY		
transport wewnętrzny	65	brak ładu i porządku w ciągach komunikacyjnych (w ponad połowie placówek); brak oznakowań ciągów komunikacyjnych; użytkowanie niesprawnych wózków transportowych; naruszanie normatywów ręcznego przemieszczania przedmiotów.
składowanie i magazynowanie towarów	51	magazynowanie towarów w miejscach do tego nieprzeznaczonych; układanie towarów w sposób zagrażający ich upadkiem (np. nadmierne „piętrowanie” palet); brak instrukcji bhp dotyczących składowania materiałów; brak oznaczeń maksymalnej nośności stropów i regałów; niestabilność regałów.
organizacja i wyposażenie pomieszczeń higienicznosanitarnych	37	niedostateczna liczba, a nawet brak siedzisk w pomieszczeniach; niesprawność urządzeń samozamykających drzwi do ustępów, nieudostępnianie ustępów pracownikom (drzwi zamykano na klucz); brak szafek odzieżowych.
wentylacja, oświetlenie i ogrzewanie	37	brak oświetlenia dziennego w pomieszczeniach pracy; brak pomiarów natężenia oświetlenia elektrycznego; brak wentylacji mechanicznej w ustępach; zbyt niska temperatura w pomieszczeniach pracy w działach pomocniczych.

szkolenia wstępne w dziedzinie bhp	37	uchylenia dot. 664 pracowników, w tym 510 prac. nie przeszkolono w ramach szkoleń podstawowych.
eksploatacja urządzeń i instalacji energetycznych	30	brak pomiarów skuteczności ochrony przeciwporażeniowej przed dotykem pośrednim lub niedotrzymanie terminów pomiarów; brak instrukcji eksploatacji poszczególnych urządzeń i odbiorników energii elektrycznej; brak zabezpieczeń przed dotykem bezpośrednim do części czynnych; nieprawidłowo osadzone gniazda wtykowe.
dostosowanie do wymogów bhp maszyn i urządzeń	28	brak osłon części wirujących i wyłączników awaryjnych eksploatowanych maszyn; brak dokumentacji technicznych maszyn lub ich tłumaczeń na język polski.
badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia	24	brak pomiarów czynników szkodliwych m.in. poziomu hałasu lub niezachowanie częstotliwości ich pomiarów.
procesy technologiczne	19	brak instrukcji bhp na niektórych stanowiskach; niewłaściwa organizacja pracy w działach przetwórczych (piekarnictwo, obróbka mięsa); brak miejsc siedzących na stanowiskach pracy.
obiekty i pomieszczenia pracy	16	niewłaściwy stan techniczny dróg, schodów, pochylni i ramp; niedotrzymanie normatywów powierzchniowych i objętościowych oraz wysokości pomieszczeń.
wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej	13	nie zapewniono kasków ochronnych, nakolanników i nakolietników pracownikom jeżdżącym na wrotkach; pracownicy przesiewający mąkę nie byli wyposażeni w półmasksi przeciwpyłowe.
ocena ryzyka zawodowego	7	brak pełnej oceny ryzyka dotyczy zwłaszcza pracy na stanowiskach kasjera-wrotkarza i masarza.

SKLEPY

PRAWORZĄDNOŚĆ W STOSUNKACH PRACY

URLOPY		
udzielanie urlopów wypoczynkowych w roku kalendarzowym, w którym pracownicy nabyli do nich prawo	30	1 744 pracownikom nie udzielono urlopu w łącznej liczbie 9 781 dni.
przestrzeganie pozostałych regulacji dot. urlopów	16	nieprawidłowości obejmowały głównie niesporządzenie planu urlopów oraz udzielanie ich w częściach, z których żadna nie zapewniała 14 kolejnych dni kalendarzowych odpoczynku.

CZAS PRACY		
ewidencja czasu pracy	15	nieprawidłowo prowadzono ewidencję czasu pracy 2 019 pracowników. Najczęściej nieprawidłowości polegały na niewykazywaniu pracy w godzinach nadliczbowych i w porze nocnej.
wprowadzenie pięciodniowego tygodnia pracy	13	907 pracowników, przepracowało więcej dni niż wynika z pięciodniowego tygodnia pracy.

WYNAGRODZENIA I INNE ŚWIADCZENIA ZE STOSUNKU PRACY		
wypłacanie lub zaniżanie ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy	10	123 pracownikom zaniżono lub nie wypłacono ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy na kwotę 10 525 zł.
wypłacanie lub zaniżanie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych	10	436 pracownikom nie wypłacono lub zaniżono wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych na kwotę 50 679 zł.

STOSUNEK PRACY		
prowadzenie akt osobowych	32	nieprawidłowo prowadzono akta dla 1 801 pracowników. Np. stwierdzano brak w aktach osobowych kopii świadectw pracy od poprzednich pracodawców, oświadczeń pracowników o zapoznaniu się z treścią regulaminu pracy.
zgodna z przepisami treść regulaminu pracy	26	nieprawidłowości polegały m.in. na niepodaniu informacji o: sposobie informowania pracowników o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą, miejscu, czasie i terminie wypłaty wynagrodzenia, sposobie potwierdzenia przez pracownika przybycia i obecności w pracy.
zamieszczenie w świadectwie pracy wymaganych informacji	24	nieprawidłowości stwierdzono w 334 świadectwach pracy, np. polegały one na niezamieszczeniu informacji o: okresach nieskładkowych przypadających w czasie zatrudnienia, wykorzystaniu urlopów wypoczynkowych. Ponadto podawano błędne informacje o trybie rozwiązania stosunku pracy.
treść umowy o pracę	14	nieprawidłowości stwierdzono w 321 umowach o pracę, dotyczyły one głównie nieokreślenia miejsca świadczenia pracy.

BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY

składowanie i magazynowanie towarów	29	magazynowanie towarów w miejscach do tego nieprzeznaczonych, wspieranie składowanych towarów o konstrukcję budynku, brak instrukcji bhp dotyczących składowania materiałów, brak oznaczeń maksymalnej nośności regałów, niestabilność regałów, składowanie towarów na uszkodzonych paletach.
szkolenia wstępne w dziedzinie bhp	27	nieprawidłowości dot. 588 pracowników, w tym 427 pracowników nie zostało przeszkolonych w ramach szkoleń podstawowych.
transport wewnętrzny	24	nieprawidłowości polegały głównie na brak ład i porządku w ciągach komunikacyjnych (w co piątą placówce), niewyznaczeniu dróg transportowych, zmniejszeniu szerokości dróg przez składowane towary, naruszaniu normatywów ręcznego przemieszczania przedmiotów.
eksploatacja urządzeń i instalacji energetycznych	20	nieprawidłowo osadzone gniazda wtykowe, brak pokryw na gniazdach wtykowych, przewody elektryczne niezabezpieczone przed uszkodzeniami mechanicznymi, brak instrukcji urządzeń i odbiorników elektrycznych.
organizacja i wyposażenie pomieszczeń higienicznosanitarnych	18	nieprawidłowości polegały głównie na: niedostatecznej liczbie, a nawet braku siedzisk w pomieszczeniach, braku natrysków, niezapewnieniu ścian zmywalnych i czystości pomieszczeń, braku szafek odzieżowych.
wentylacja, oświetlenie i ogrzewanie	18	brak pomiarów natężenia oświetlenia elektrycznego, brak wentylacji mechanicznej w szatniach i ustępach, zbyt niska temperatura na stanowiskach usytuowanych przy drzwiach (brak kurtyny).
wymogi dotyczące ewakuacji	17	niewłaściwie oznakowane drogi ewakuacyjne, ograniczony dostęp do wyjść ewakuacyjnych.
obiekty i pomieszczenia pracy	11	nieprawidłowości polegały głównie na: niedostatecznej liczbie, a nawet braku normatywów powierzchniowych i objętościowych oraz wysokości pomieszczeń.
dostosowanie do wymogów bhp maszyn i urządzeń	11	brak dokumentacji technicznych maszyn lub ich tłumaczeń na język polski.

wyposażenie pracowników w odzież i obuwie robocze oraz w środki ochrony indywidualnej	10	stosowanie niezgodnie z przepisami własnej odzieży i obuwia roboczego, brak tabel przydziału odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej.	
dopuszczenie do pracy pracowników bez wstępnych badań lekarskich	8	dot. 108 pracowników.	
dokonywanie oceny ryzyka zawodowego	7	brak działań w zakresie ocen ryzyka zawodowego prowadzi do braku informacji o zagrożeniach występujących na stanowiskach pracy.	
Zastosowane środki prawne			
Nazwa środka prawnego	Liczba środków prawnych		
	supermarkety	sklepy	
decyzje	2 020	3 290	
wnioski w wystąpieniach	1 357	3 459	
wnioski o ukaranie do sądu	11	16	
mandaty karne	146 (na kwotę 42,4 tys.zł)	185 (na kwotę 61,6 tys. zł)	
Niezależnie od zastosowanych ww. środków prawnych, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości leżących w kompetencjach innych organów, kierowano zawiadomienia do:			
Zawiadomiony organ	Liczba zawiadomień dotyczących:		
	supermarketów	sklepów	
Prokuratura	1	2	
Państwowa Straż Pożarna	-	2	
Państwowa Inspekcja Sanitarna	-	2	
Urząd Dozoru Technicznego	1	-	
organy nadzoru budowlanego	1	2	
Do chwili opracowania sprawozdania zrealizowano w:			
- supermarketach: 81% decyzji i 73% wniosków zawartych w wystąpieniach,			
- sklepach: 80% decyzji i 70% wniosków zawartych w wystąpieniach.			